

Կոմիտաս
հատվածներ «Պատարագից»,
Գրիգոր Նարեկացի
տաղաեր, շարականներ:

Komitas
Extraits de la liturgie,
Grigor Narekatsi
Odes et cantiques

Նարինե Սիմոնյան
երգեչուհի,
Մկրտիչ Մկրտչյան
բարիտոն

Nariné Simonian
Orgue
Mekertitch Mekertitchyan
Baryton

Գրիգոր Նարեկացի

(951-1003) - հայ միջնադարյան հոգևորական, քրիստոնյա աստվածաբան, միստիկ բանաստեղծ, երաժիշտ և փիլիսոփա։ Հայ Առաքելական եկեղեցու կողմից նա սրբացվել է։

Գրիգոր Նարեկացին համարվում է հայ գրականության վերածնության հիմնադիր, հայ վերածնության փիլիսոփայական մտքի գագաթը։ Գրիգոր Նարեկացու ստեղծագործություններից հատկապես հայտնի է և մեծ ժողովրդայնություն է վայելում «Մատյան ողբերգության» չափածո արձագանքների ժողովածուն։ Հեղինակ է նաև մոտ քսան տաղերի և շարականների։

Հայտնի է, որ Գրիգոր Նարեկացին ծնվել է Վասպուրական նահանգի Ռշտունիք գավառում, Վանա լճի հարավային փեղին գտնվող Նարեկ գյուղում։ Մանուկ հասակից կապված էր Նարեկ գյուղի վանքի հետ, որտեղ էլ կրթվում և դաստիարակվում է։ Ուսումը ստանալուց հետո Գրիգորը Նույն Նարեկա վանքում դարձել է վանական, ստացել վարդապետի աստիճան և զբաղվել մանկավարժությամբ ու գրական աշխատանքներով։ Այդ ժամանակ էլ ստանում է Նարեկացի անունը։

2015 թվականի փետրվարին Հռոմի Ֆրանցիսկոս պապը Գրիգոր Նարեկացուն դասել է կաթոլիկ եկեղեցու ուսուցիչների շարքում։

Ներքա այբումը ներառում է Գրիգոր Նարեկացու՝ մեզ հասած ողջ երաժշտական նյութը. վեց տաղ՝ Մկրտիչ Մկրտչյանի կատարմամբ և մեկ շարական՝ «Նարեկ» արական երգչախմբի կատարմամբ, Մկրտիչ Մկրտչյանի ղեկավարությամբ։

Grigor Narekatsi (Grégoire de Narek)

né en 951, et mort à Narek en 1003, est un moine, un poète mystique et un compositeur d'Arménie. Né dans le Vaspourakan, il passe la plus grande partie de sa vie au monastère de Narek, non loin du lac de Van où il est notamment enseignant.

Vers la fin de sa vie, ce grand mystique a écrit en langue arménienne classique un poème intitulé Livre des Lamentations, chef-d'œuvre de la poésie arménienne médiévale. Narekatsi a aussi rédigé des odes célébrant la Vierge, des chants, et des panégyriques. Il introduisit à cette époque le vers monorime dans la poésie arménienne. Son influence a marqué la littérature arménienne et se retrouve chez d'autres poètes. Par son dialogue avec l'invisible et sa sotériologie, son œuvre est l'un des sommets de la littérature universelle.

Saint de l'Église apostolique arménienne et de l'Église catholique, sa proclamation comme docteur de l'Église est annoncée le 21 février 2015 par le pape François. Le 12 avril suivant, soit douze jours avant le centième anniversaire du génocide arménien, il devient ainsi le 36e docteur de l'Église.

La musique composée par Grigor Narekatsi a été transcrite en neumes arméniens créés par Stépanos Syounéti au 8ème siècle. Cette forme d'écriture a perduré jusqu'au 17ème siècle. A cause des guerres qui se sont succédé en Arménie, le principe de lecture des neumes a été oublié. C'est pourquoi la musique religieuse a été transmise oralement de génération en génération. Cet album comporte toute l'œuvre musicale de Grigor Narekatsi arrivée jusqu'à nous. La plupart de ces œuvres a été collectée et retranscrite en système d'écriture moderne par Komitas.

Կոմիտասը (Սողոմոն Սողոմոնյան)

ծնվել է 1869թ.-ին Թուրքիայի Բյուրսիյա քաղաքում, մահացել է 1935թ.-ին Վիլիզիտի ֆոն:

Հայ երգահան, երգիչ, երաժշտական եթևույզ, երաժշտագետ, վարդապետ և ուսուցիչ, բանահավաք, խմբավար, մանկավարժ, հայկական ազգային կոմպոզիտորական դպրոցի հիմնադիր Կոմիտասը 1881-1893 թվականներին սովորել է Էջմիածնի Գևորգյան ճեմարանում: 1894 թվականին ծննդատղի էլ Երեզև և ստացել Կոմիտաս անունը: 1895 թվականին Կոմիտասին շնորհվել է վարդապետի հոգևոր աստիճան: 1895-1896 թվականներին Թիֆլիսում կոմպոզիտոր Մակար Եկմայանի ղեկավարությամբ ուսումնասիրել է երաժշտական տեսական առարկաներ, որից հետո՝ 1896-1899 թվականներին, ուսումը շարունակել է Բեռլինի Ֆրիդրիխ Վիլիելմ արքունի համալսարանում (ներկայումս Հունբերգի համալսարան) և Ռիչարդ Շմիդտի մասնավոր կոնսերվատորիայում:

Կոմիտասի գիտական և ստեղծագործական գործունեությունը նոր էջ բացեց հայ երաժշտական մշակույթի պատմության մեջ: Հայ հոգևոր և ժողովրդական երաժշտությանը վերաբերող իր գիտական ուսումնասիրությունները Կոմիտասը ներկայացրել է Եվրոպայի մի շարք քաղաքներում (Բեռլին, Փարիզ, ժնև, Լոզան և այլն), այդ թվում՝ Միջազգային երաժշտական ընկերության համաժողովներին, որի հիմնադիր անդամներից էր: Կոմիտաս-գիտնականը նպատակ ուներ աշխարհին ներկայացնել հայկական երաժշտական հարուստ մշակույթի ավանդույթները և ապացուցել, որ «հայն ունի ինքնուրույն երաժշտություն»: Ընկնահատիկ է Կոմիտասի ավանդը բանահավաքության գործում: Շրջելով հայաբնակ բազմաթիվ բնակավայրերով՝ հմուտ երաժիշտը ծայնագրել է հայ ժողովրդական երգերվեստի տարբեր ժանրերի պատկանող մի քանի հազար երգ՝ այսպիսով մոռացումից փրկելով հայ ժողովրդի ստեղծած մի ամբողջ մշակույթ: Սույն ալբոմը ներկայացնում է հատվածներ Կոմիտասի «Պատարագից» երգեհոնային տարբերակով, Նարինե Սիմոնյանի կատարմամբ:

Le Révérend Père Komitas (Soghomon Soghomonian)

est né en 1869 dans la Turquie ottomane et mort en 1935 à Villejuif.

Docteur en théologie et en musicologie, Komitas est le restaurateur des modes musicaux originaux caractéristiques des rythmes de la langue liturgique arménienne que dénaturait l'harmonisation polyphonique imitée de l'Occident et encouragée par le clergé depuis le XVIIIe siècle. Il est aussi un des premiers ethnomusicologues arméniens et a collecté plus de trois mille chants de la tradition populaire, arménienne ou pas. Baryténor admiré de son vivant, pianiste accompli et familier de différentes sortes de bois, il est enfin un compositeur et poète au service d'une foi mystique qui rapproche le cœur de la nature. Ses concerts choraux et ses conférences pédagogiques lui ont servi à illustrer l'emploi de la technique vocale occidentale à l'interprétation de la monodie traditionnelle. Cette double œuvre, de conservateur et de créateur artistique, est à l'origine à la fois de la sauvegarde et du renouveau de la musique arménienne.

Plus que la figure vénéralisée de la culture arménienne dont le personnel tourmenté se confond avec le génocide arménien, Komitas est un musicien moderne qui a su utiliser ses découvertes scientifiques pour créer une musique polymodale et polyrythmique, sans cesse explorée par des compositeurs d'avant-garde.

Նարինե Սիմոնյանը

Ծնվել է Հայաստանում: Վեց տարեկան հասակից սկսել է հաճախել դաշնամուրի դասերի: 1990թ.-ին ստացել է համերգային դաշնակահարի և երգեհոնահարի իր երկու դիպլոմները: 1991թ.-ից բնակվում է Ֆրանսիայում: Աշակերտելով Մարի-Քլեր Ալենիի Ռյոնեյ-Մալմեզոնի կոնսերվատորիայում, նա արժանացել է բազմաթիվ մրցանակների, մասնավորապես՝ 1994թ.-ին Ֆրիբուրգում կայացած «Լիստ-Մենդելսոն» մրցույթի գլխավոր մրցանակին: Աշխատել է նաև բարոկկո երկացանկում՝ Անդրե Իգուարի և Հյուգո Դրեյֆուսի ղեկավարությամբ: Իրականացրել է բազմաթիվ խտասայինների ձայնագրություններ, որոնք արժանացել են մասնագիտական լրագրերի դրվատանքին: Սեն-Պիեռ-օ-Լիեն դը Բյուլում, Ալոիս Մոզերի սարքած պատմական երգեհոնի վրա կատարած Բախի ստեղծագործությունների նրա ձայնագրության խտասայինն արժանացել է «Հինգ Դիապազոն» բարձրագույն գնահատականի: Նրա կատարմամբ ձայնագրվել են նաև «Լիստ-Մենդելսոն» խտասայինը, «Գիյոն»՝ Փարիզի Սենտ-Օտտաշ եկեղեցում, Վ. Ֆ. Բախի ստեղծագործությունները, Յ. Ս. Բախի լավ տեմպերացված կլավիրը, ինչպես նաև հատվածներ հայկական պատարագից:

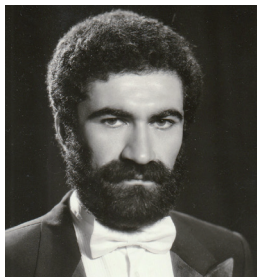
Nariné Simonian

est née en Arménie, où elle a commencé le piano dès son jeune âge. En 1990, elle obtient ses deux diplômes de pianiste-concertiste et organiste et réside en France à partir de 1991. Élève de Marie-Claire Alain au Conservatoire de Rueil-Malmaison, elle est récompensée par des nombreux prix à des concours, notamment le Grand Prix du concours Liszt-Mendelssohn de Fribourg en 1994. Elle a également travaillé avec André Isoir et Huguette Dreyfus sur le répertoire baroque.

Par là suite, elle enregistre plusieurs CD (SEPM QUANTUM) salués par la presse spécialisée et est distinguée de cinq Diapason pour son disque de J.-S. Bach, enregistré à St.-Pierre-Aux-Liens de Bulle, sur l'orgue historique construit par Aloys Mooser. On lui doit également un CD de Liszt-Mendelssohn, Guillou à St. Eustache à Paris, Double CD consacré aux cahiers des W. F. Bach et aux Études Préliminaires au Clavier Bien Tempéré de J S Bach, ainsi que la musique liturgique arménienne sur le Cavallé-Coll de St.-Antoine des Quinze-Vingt à Paris.

Mekertitch Mekertitchyan

Chanteur lyrique (baryton) et chef de chœur, Mekertitch Mekertitchyan est né à Erévan en 1957. Il fait ses études d'abord à l'Université des langues étrangères Brussov à Erévan, ensuite au Conservatoire Supérieur Komitas, dans des classes de chant lyrique et de la direction de chœur. En 1986 il crée le chœur masculin « Narek » dans le cadre de la Philharmonie d'Etat d'Arménie, qu'il dirige pendant 15 ans. Avec sa chorale il monte des œuvres intégrales des compositeurs arméniens Makar Yekmalian, Komitas, des odes et des cantiques des Pères de l'Eglise arménienne, Mesrop Machtotz, Grégoire de Narek, Nersès Chnorhali et autres ainsi que des compositeurs européens et des Chants Grégoriens. Parallèlement il est soliste à l'Opéra Alexandre Spéndirian d'Erévan et à l'Orchestre Philharmonique ou il interprète les parties de baryton-basse dans plusieurs messes et réquièmes des grands compositeurs européens. Parmi ses rôles interprétés à l'opéra sont Mossi et Goussan (« Anouche » et Davit-Bek » d'Armen Tigranian), Papageno (« La flûte enchantée » de Wolfgang Amadeus Mozart), Silvio (« Pagliacci » de Ruggero Leoncavallo), Giorgio Germont et Rigoletto (« La Traviata » et « Rigoletto » de Giuseppe Verdi), Escamillo (« Carmen » de Georges Bizet), Sempronio (« Le pharmacien » de Joseph Haydn), Ben (« Le téléphone » de Gian-Carlo Menotti). De 1981-1992 il est chef de chœur au monastère Chor-Virap. Depuis 2000 il habite Paris où il continue sa carrière artistique. De 2002- 2003 il est chef de chœur au conservatoire d'Yerres, de 2003-2015 professeur de chant au conservatoire de Vaucresson, de 2008-2009 professeur de chant au conservatoire de Lucé. Depuis 2006 il a pris la direction de la chorale de l'église Saine Croix de Varag d'Arnouville. Il s'est produit en concerts aux Etats-Unis, en Italie, en Allemagne, en Pologne, en Tchéquie, en Russie, en Iran, en Géorgie, en Estonie, en Lituanie.

1. Komitas - Mystère profond

2. Grigor Narekatsi – Au point du jour, l'œil vif...

Au point du jour, l'œil vif, le coq
Observe les païens,
Le coq appelle à tue-tête la tourterelle
Gorgée d'amour.

3. Komitas – L'Élu de Dieu

4. Grigor Narekatsi – Un chariot descendait...

Un chariot descendait du Mont Massis,
Sur ce chariot, des sièges dorés,
Sur ce Chariot, le Fils du Roi,
Et devant lui, des beaux enfants
Qui chantaient et proclamaient:
« Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ ! »
Ils ont amené le chariot, l'ont amené,
L'ont immobilisé,
Le voilà qui ne bouge plus,
Ses roues ne tournent plus.
Et le chariot roulait en grinçant, il entrait dans Jérusalem,
Alors que les fils de la nouvelle Sion

Chantaient et proclamaient :
« Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ ! »

5. Komitas – Sur l'autel de l'offrande

6. Grigor Narekatsi – Oiseau

J'ai vu un oiseau incomparable et merveilleux.
Quel autre peut l'égaler ?

7. Komitas – Par la hiérarchie angélique

8. Grigor Narekatsi – Je dis la voix rugissante du lion...

Je dis la voix rugissante du lion,
Celle qui proclama le tétraptère,
La figure cruciforme,
Celle qui couvrit la voix de l'enfer.

9. Komitas – Saint, saint

10. Grigor Narekatsi – Deux soleils, deux brasiers...
Deux soleils, deux brasiers
Sur l’océan dilaté de l’aurore :
Telles sont ses prunelles océanes...

11. Komitas – Seigneur, aie pitié

12. Grigor Narekatsi – Un voile solaire enveloppait...
Un voile solaire enveloppait
Le joyau de la rose.

13. Komitas – Nous Te rendons grâce, Seigneur

14. Grigor Narekatsi – Gloire à la toute-puissante
Résurrection du Christ

Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ.
Les chérubins et les séraphins aux six ailes

Se prosternent devant la toute-puissante Résurrection du Christ.
D’une voix pleine de l’Esprit, ils chantent ces paroles :
Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ.

Aujourd’hui, les saintes femmes accouraient
Avec un parfum exhalant une bonne odeur.
Elles virent l’ange resplendissant comme le soleil.

Sur la pierre il proclamait ces paroles :
Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ.

Aujourd’hui, nous avons été libérés des chaînes du premier père

Et nous sommes devenus héritiers de la vie éternelle.
Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ.

15. Komitas – Dieu bénisse le Catholicos

01. Կոմիտաս – Խորհուրդ խորին
Komitas – Mystère profond
02. Գրիգոր Նարեկացի – Հաւո՛ւն, հաւո՛ւն...
Grigor Narekatsi – Au point du jour, l’œil vif, le coq...
03. Կոմիտաս – Ընտրեալը յՍտուծոյ
Komitas – L’élú de Dieu
04. Գրիգոր Նարեկացի – Սայլն այն իջաներ...
Grigor Narekatsi – Un chariot descendait...
05. Կոմիտաս – Յայս յարկ նուիրանաց ուխտի
Komitas – Sur l’autel de l’offrande
06. Գրիգոր Նարեկացի – Հաւիկ
Grigor Narekatsi – Oiseau
07. Կոմիտաս – Հրեշտակային կարգաւորութեամբ
Komitas – Par la hiérarchie angélique
08. Գրիգոր Նարեկացի – Ես ձայն զաղիւծուն ամեմ
Grigor Narekatsi – Je dis la voix rugissante du lion...
09. Կոմիտաս – Սուրբ, սուրբ
Komitas – Saint, saint
10. Գրիգոր Նարեկացի – Աչքն ծո՛վ ի ծո՛վ...
Grigor Narekatsi – Deux soleils, deux brasiers...
11. Կոմիտաս – Տէր, ողորմես
Komitas – Seigneur, aie pitié
12. Գրիգոր Նարեկացի – Գոհար վարդն վառ առեալ
Grigor Narekatsi – Un voile solaire enveloppait...
13. Կոմիտաս – Գոհաւամբ գրեն, Տէր
Komitas – Nous Te rendons grâce, Seigneur
14. Գրիգոր Նարեկացի – Փա՛ռք Քրիստոսի ամենագոր յարութեան
Grigor Narekatsi – Gloire à la toute-puissante Résurrection du Christ
15. Կոմիտաս – Ազգային օրհներգ
Komitas – Dieu bénisse le Catholicoz

